

Brüssel, 15.12.2020
SWD(2020) 347 final

KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT
MÕJU HINDAMISE ARUANDE KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Lisatud dokumendile:

**[Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus
üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus
(EL) nr 347/2013]**

{COM(2020) 824 final} - {SEC(2020) 431 final} - {SWD(2020) 346 final}

Kommenteeritud kokkuvõte
Üleeuroopalisi energiavõrkusid (TEN-E) käsitleva määruse läbivaatamise mõjuhinna
A. Vajadus meetmete järele
Milles see probleem seisneb ja miks see on ELi tasandi probleem?
Kehtiva üleeuroopalisi energiavõrkusid (TEN-E) käsitleva määrusega on kehtestatud uus lähenemisviis piiriülese taristu planeerimisele, koondades piirkondliku koostöö vormis sidusrühmad, et teha kindlaks ühishuviprojektid, mis aitavad kõige rohkem kaasa energia siseturule, energiavarustuskindlusele ja säästvusele, ning aidata neid projekte ellu viia. Samuti nõutakse selles, et liikmesriigid lihtsustaksid ühishuviprojektide loamenetlusi, ja nähakse ette tingimused juurdepääsuks rahastamisele Euroopa ühendamise rahastust. Praeguse üleeuroopalisi energiavõrkusid (TEN-E) käsitleva määruse hindamine näitas, et kuigi kehtiva määruse eesmärgid jäävad suuresti samaks, tuleb nende keskendumist 2020/30. aasta eesmärkidele ajakohastada, et need kajastaks Euroopa rohelise kokkuleppe kohast uut poliitilist konteksti ja 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärki. Peale uue poliitilise konteksti ja eesmärkide on viimasel kümnendil toimunud tehnoloogia kiire areng. Kindlaks on tehtud kaks järgmist põhiprobleemi: 1) piiriüleste taristuarenduste liik ja ulatus ei ole täielikult kooskõlas ELi energiapoliitika eesmärkidega, eelkõige seoses Euroopa rohelise kokkuleppe ja kliimanetraalsuse eesmärgiga; ning 2) viivitused projektide rakendamisel. Suurem 2030. aasta kliimaeesmärk ning Euroopa rohelise kokkuleppe ja visiooni „Puhas planeet kõigi jaoks“ kliimanetraalsuse eesmärk nõuavad Euroopa energiasüsteemi põhjalikku ümberkujundamist nii pakkumise kui ka nõudluse poolel. See tähendab, et taristu peab toetama Euroopa energiasüsteemi ümberkujundamist, sealhulgas kiiret elektrifitseerimist koos taastuvenergia tootmise osakaalu kahekordistamisega, taastuvate ja vähese CO₂-heitega gaaside kasutamise järsku suurendamist, energiasüsteemide lõimimist ning uuenduslike lahenduste suuremat kasutuselevõttu. Kõik energiasüsteemi ümberkujundamiseks asjakohased taristukategooriad ei ole praegu ühishuviprojekti staatuse saamiseks rahastamiskõlblikud (nt vesinik) ja mõni neist ei kajasta piisavalt tehnoloogia arengut (nt arukad võrgud). Viivitused selliste prioriteetsete projektide rakendamisel, mida peetakse vajalikuks ELi kliima- ja energiapoliitika eesmärkide saavutamiseks, seaksid ohtu energiasüsteemi vajaliku kiirendatud muutmise. Peamiste taristuprojektide rakendamine võtab ikka veel liiga kaua aega. 2020. aastal hilines 27 % elektrivaldkonna ühishuviprojektidest keskmiselt 17 kuud võrreldes nende esialgu kavandatud käikulaskmiskuupeavaga.
Mida tuleks saavutada?
Üldeesmärk on hõlbustada piisava energiataristu õigeaegset arendamist kogu ELis ja selle naabruses, et oleks võimalik saavutada ELi energia- ja kliimaeesmärgid kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppega, eelkõige 2030/50. aasta eesmärgid, sealhulgas eesmärgid, mis hõlmavad kliimanetraalsust, turgude lõimimist, konkurentsivõimet ning tarbijate ja ettevõtjate varustamist energiaga võimalikult väikese kuluga. Erieesmärgid on järgmised: 1) võimaldada teha kindlaks vajalikud piiriülesed projektid ja investeringud kogu ELis ja koos naaberriikidega, et nende abil kujundada energiasüsteem ümber ning saavutada kliimaeesmärgid; 2) parandada taristu kavandamist energiasüsteemi lõimimiseks ja avamerevõrkude jaoks; 3) lühendada ühishuviprojektide loamenetlusi, et vältida viivitusi energiasüsteemi ümberkujundamist hõlbustavate projektide elluviimisel; ning 4) tagada kulude jagamise vahendite ja regulatiivsete stiimulite asjakohane kasutamine.
Milline on ELi tasandi meetmete lisaväärtus (subsidiiaarsus)?

Selleks et arendada piiriülest energiataristut, on vaja ELi tasandi raamistikku liikmesriikidevaheliseks koostööks. Üksikud liikmesriikide regulatsioonid ja meetmed ei ole piisavad, et neid taristuprojekte ellu viia. Majanduslikust vaatenurgast saab energiavõrke kõige paremini arendada siis, kui neid planeeritakse Euroopa perspektiiviga, kus üksteise pädevuse piire tunnustades võtavad meetmeid nii EL kui ka liikmesriigid. Praeguse üleeuroopalisi energiavõrkusid (TEN-E) käsitleva määruse hindamine kinnitas, et TEN-E on andnud selget lisaväärtust võrreldes sellega, mida oleks olnud võimalik saavutada üksnes riiklikul või piirkondlikul tasandil.

B. Lahendused

Millised on erinevad poliitikavariandid eesmärkide saavutamiseks? Kas on olemas eelistatud variant? Kui ei, siis miks?

Järgmiste küsimustega tegelemiseks kaaluti mitmesuguseid poliitikavariante:

A) REGULEERIMISALA

- Arukad elektrivõrgud ja elektri salvestamine
- Gaasitaristu, vesinikuvõrgud ja elektrienergiast gaasi tootmine
- Projektid kolmandate riikidega (vastastikkust huvi pakkuvad projektid)

B) JUHTIMINE / TARISTU PLANEERIMINE

- Avamere taastuveni energiavõrgud
- Sektoriülene taristu planeerimine

C) LUBADE ANDMINE

- Loamenetluste lõpuleviimise kiirendamine
- Avamerevõrkude arendamise ühtne kontaktpunkt

D) REGULEERIMINE

- Täielike investeerimiskulude lisamine

Variantide võrdlus näitab, et kindlaksmääratud eesmärkide saavutamiseks ei ole ükski variant üksi piisav. Eelistatud poliitikavariantide pakett tundub olevat kõige sobivam, et saavutada eesmärgid proportsionaalsel viisil, nagu on üksikasjalikult kirjeldatud mõjuhinnangus.

Millised on eri sidusrühmade seisukohad? Kes millist varianti toetab?

Seoses praeguse raamistiku reguleerimisalaga juhtisid paljud sidusrühmad tähelepanu arukate elektrivõrkude vajalikule ajakohastamisele. Samal ajal kui mitu sidusrühma, kes esindasid peamiselt ülekandevõrguettevõtjaid ja tööstusharuliite, pidasid uute gaasitaristute lisamist oluliseks, ei olnud eelkõige keskkonnaga tegelevate valitsusväliste organisatsioonide toetus üksmeelne. Seoses juhtimise ja taristu planeerimisega ei väljendanud sidusrühmad konkreetseid seisukohti tulevase avameretaristu planeerimise korra kohta, toetades samas taristu planeerimisega seotud kohustuste kohandamist ja jätkusuutlikkuse hindamise tõhustamist. Seoses lubade andmisega juhtisid sidusrühmad tähelepanu raskustele, mis on seotud mitut jurisdiktsiooni ületavate avamereprojektide keeruka ja pikaldase loamenetlusega, ning kutsusid üles loamenetlust lihtsustama.

C. Eelistatud poliitikavariandi mõju

Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel korral peamiste poliitikavariantide) eelised?

Mõju hindamine tugineb suuresti kvalitatiivsele lähenemisviisile. Kõigi variantide mõju ei olnud võimalik kvantifitseerida, sest puudusid projektspetsiifilised andmed, eelkõige uute taristukategooriate kohta.

Lisaks on kavandatud muudatused peamiselt praeguse suhteliselt hästi toimivaks peetava raamistiku järkjärgulised täiustused.

TEN-E vahendi reguleerimisala kohandamine, tagades taristukategooriate kooskõla kliimaneutraalsuse eesmärgiga, aitab vähendada kasvuhoonegaaside heidet. Sellist vähendamist toetab lõimitud taristu optimaalne ja tõhus kavandamine, mis aitab samuti minimeerida võimalikku keskkonnamõju. Kiirendatud loamenetlus võimaldab ka peamisi projekte kiiremalt rakendada, tuues seega kasu keskkonnale ja sotsiaal-majanduslikule arengule.

Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel korral peamiste poliitikavariantide) kulud?

Üleeuroopalisi energiavõrkusid (TEN-E) käsitleva määrusega kehtestatakse üleeuroopalist energiataristut toetav raamistik, millega nähakse ette protsess, mille alusel valitakse ühishuviprojektid, mille suhtes võidakse seejärel kohaldada nende rakendamist hõlbustavaid sätteid. Seega ei kehtestata üleeuroopalisi energiavõrkusid (TEN-E) käsitleva määrusega ettevõtjatele kohustusi ega kulusid, vaid kehtestatakse nõuded ühishuviprojektide edendajatele, peamiselt ülekande- ja jaotusvõrguettevõtjatele, kes otsustavad taotleda ühishuviprojekti staatust ning kelle suhtes hakatakse seejärel kohaldama teatavaid kohustusi, peamiselt järelevalve- ja aruandekohustuste kujul. Lisaks kehtestatakse üleeuroopalisi energiavõrkusid (TEN-E) käsitleva määrusega pädevatele riigi tasandi asutustele ja reguleerivatele asutustele kohustused seoses lubade andmise, regulatiivsete stiimulite ja üldsuse osalemisega ning võrguettevõtjate kohustused seoses võrgu pikaajalise planeerimisega. Tarbijaid mõjutavad peamiselt võrgutariifid, millega rahastatakse investeringuid regulatiivsesse varabaasi. TEN-E vahendi sihipärane kasutamine koos valikulise toetusega Euroopa ühendamise rahastust võib aidata neid kulusid tarbijate jaoks leevendada, minimeerides ühtlasi varade kasutuskõlbmatuks muutumise riski.

Milline on mõju VKEdele ja konkurentsivõimele?

Otsest mõju VKEde nõuete täitmisega seotud kuludele ega halduskuludele ei ole kindlaks tehtud. VKEd saaksid kasu suuremast konkurentsivõimest nendes tehnoloogiavaldkondades, mida tulevane TEN-E raamistik hõlmab või tugevdab (nt avamere taastuvenergia tööstusharu, digiteenused või vesinik).

Kas on ette näha märkimisväärset mõju riigieelarvetele ja ametiasutustele?

Ühishuviprojektide valimise ja rakendamise eest vastutavate liikmesriikide pädevate ametiasutuste olemasolevate struktuuride suurem koordineerimine ja ühtlustamine aitab tõhusust suurendada.

Kas on oodata muud olulist mõju?

Nõuete täitmisega seotud kulud vähenevad tänu õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi kohastele sellistele kavandatud meetmetele nagu aruandekohustuste ühtlustamine, tõhusam järelevalve ja eelkonsulteerimise nõuetest loobumine, kui need meetmed on juba hõlmatud siseriiklike õigusnormidega, mis vastavad vähemalt sama rangetele nõuetele nagu need, mis on ette nähtud üleeuroopalisi energiavõrkusid (TEN-E) käsitleva määrusega.

Proportsionaalsus?

Eelistatud poliitikavariantide paketti peetakse proportsionaalseks.

D. Järeelmeetmed

Millal poliitika läbi vaadatakse?
Uue õigusakti tõhusus võidakse läbi vaadata 2026. aastal, mil oleks tulnud lõpule viia ühishuviprojektide teine valikumenetlus uue raamistiku alusel.